

Vzdělávací obor:

Dějepis

Očekávaný výsledek učení:

CAS-DEJ-002-ZV9-018

V modelové situaci předvede, jak může historické poznání pomoci v současném životě.

Popis úrovně SPLNĚNO

- Využije historické poznání, které získal z různých kriticky prozkoumaných zdrojů, k proměně svého současného okolí.
- Ve zdrojích posoudí postoje a způsoby argumentace jednotlivých aktérů.
- Při vlastní tvorbě zohlední různé pohledy na danou událost a zaujme podložené postoje, přičemž použije argumenty, které citlivě aplikuje v rámci diskuse s ostatními.
- Vytvoří a ve třídě, škole či obci představí vlastní výstup, v němž zohlední i protichůdné názory.

Zed', múr, die Mauer

Autor materiálu: PhDr. Roman Ferstl

Anotace

Lekce o segregaci prostřednictvím oddělování různých částí společnosti pomocí zdí a vytváření ghett či vyloučených lokalit. Empirická část lekce klade důraz na cílený a řízený způsob získávání zkušenosti u žáků, kdy od rozmyšlení možných účelů jim známých zdí přes připomenutí a poznání zdí oddělujících různé skupiny lidí v minulosti i současnosti dojdou žáci k pochopení negativních a represivních funkcí zdí a k poznání, že takové zdi nemusejí být nutně hmotného charakteru. Aktivizační část lekce vede žáky k rozhodnutí angažovat se dle svých schopností a možností v činnostech omezujících segregaci menšin.

Zadání pro žáky

Postupné kroky lekce jsou svázány s příloženou prezentací:

- 1) (slide 1) Evokace: Učitel lekci otevře diskusí s žáky o zdi, kterou všichni bezpečně znají, např. z okolí školy (zámecká zeď, ohradní zeď, hradební zeď atd.).
- 2) (slide 2) Žáci poté na lepicí papírky napíší jednu pozitivní funkci nebo vlastnost a jednu negativní funkci nebo vlastnost zdi a svá stanoviska vylepí na připravené místo, např. na tabuli.
- 3) (slide 3–4) Učitel dětem při přemýšlení nad vlastnostmi zdí promítá koláže z prezentace.
- 4) (slide 5) Sdílení a porovnávání vlastností zdí žáky i učitelem.
- 5) (slide 6) Učitel žákům představí originální fotografii ze slovenského Stropkova, která byla podkladem pro koláže.
- 6) (slide 7–8) Učitel žáky seznámí s další obdobnou zdí. Zde je nabízena bývalá zeď z Matiční ulice (Ústí nad Labem) a koláž fotografií soudobě vznikajících uzavřených luxusních rezidenčních areálů, ale učitel si může doplnit jinou. Střední Evropa je na zdroje tohoto druhu bohatá. Bohužel.
- 7) Učitel žáky vyzve, ať si vyhledají relevantní zdroje a znovu se zamyslí nad vlastnostmi a funkcemi zdí a opět své názory sdělí za pomoci lepicích papírků.
- 8) (slide 9) Učitel žáky vybídne, aby své poznatky nalepili opět na připravené místo.
- 9) Sdílení a porovnávání funkcí a vlastností zdí žáky i učitelem. Učitel vede diskusi na témata, před čím zdi

mohou nebo v minulosti mohly chránit, a čemu mohou nebo mohly zabraňovat, jaké skupiny lidí se za zdi uzavíraly a před kým nebo byly za zdí uzavírány a kým.

10) (slide 10) Učitel s žáky pohovoří, jestli a jak mohou (i neviditelné společenské) zdi bránit v rovném přístupu ke vzdělání.

11) Žáci se nyní ve dvojicích či skupinách zamyslí nad možnostmi, jakými oni sami mohou přispět k naplnění rovného přístupu ke vzdělání. Své návrhy sdílí se spolužáky v diskusi a navrhuje plán, jak své nápady realizovat. Svůj plán následně realizují.

12) (slide 12) Etymologický bonus pro zvláště nadané žáky s rychlejším pracovním tempem.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK k občanství a udržitelnosti Aktivní občanství, participace a přesvědčení o vlastním vlivu (zmocňování) KOB-PCP-000-ZV9-001	<i>Účelně uplatňuje přímou činnost svůj vliv na změny v místním či širším okolí při respektování práv a zájmů druhých.</i>	- vytvářím prostor a bezpečné prostředí pro vytváření a vyjadřování vlastního názoru žáků na dění okolo nich, sám uplatňuji respektující přístup a vedu k němu důsledně žáky, nekritizuji žáka za názor - podněcuji žáky k sledování a hodnocení různých událostí v místě, regionu, zemi i světě - podněcuji žáky k vytváření a vyjádření vlastního odůvodněného názoru na různé aspekty veřejného dění a ke kladení souvisejících otázek, k hledání a kritickému vyhodnocování informací a argumentaci, doplňujícími otevřenými otázkami je vedu k hlubšímu promýšlení názoru - umožňuji žákovi vybrat si veřejně prospěšnou aktivitu, kterou si sám či společně se spolužáky zvolí nebo s níž se vnitřně ztotožní – nezaměřuji to s účastí na akci z vnějšího popudu (vykonání zadaného úkolu či příkazu)
KK osobnostní a sociální Empatie a porozumění druhým KOS-EMP-000-ZV9-001	<i>Vyrovňuje se s odlišnostmi s respektem k druhým lidem.</i>	- uvědomuji si, že jsem pro žáky aktivním vzorem etického chování a empatie - vědomě pracuji s vlastními předsudky - podporuji vzájemnou pomoc mezi žáky (ve výuce, ale i při překonávání osobních výzev) - oceňuji žáky za ohleduplné chování a projevy empatie - podporuji žáky v tom, aby projevovali své názory a potřeby a nebáli se při svém učení chybovat, o chybách přemýšleli a dále se z nich učili (odkřívám žákům vlastní chyby jako příležitosti k učení) - důsledně reaguji na případné chování žáků, které závažně narušuje prostředí pro učení nebo vztahy ve třídě i se mnou

Metodický komentář pro učitele

Žáci v rámci lekce reflektují řadu témat týkajících se segregace, ghett, šoa, romského holocaustu, Berlínské zdi, válečných uprchlíků, ukrajinských spolužáků atp. Učitel se musí na očekávatelné podněty pečlivě připravit.

Přiloženou prezentaci je vhodné upravit nebo doplnit o regionální specifika.

1) (slide 1) Evokace: Moderujte diskusi s žáky o zdi, kterou všichni bezpečně znají, např. z okolí školy (zámecká zeď, ohradní zeď, hradební zeď atd.).

2) (slide 2) Vyzvěte žáky, ať na lepicí papírky napíší jednu pozitivní funkci nebo vlastnost a jednu negativní funkci nebo vlastnost zdi a svá stanoviska vylepí na připravené místo, např. na tabuli.

3) (slide 3–4) Promítejte dětem při přemýšlení nad vlastnostmi zdi koláže z prezentace.

- 4) (slide 5) Sdílení a porovnávání vlastností zdí žáky i učitelem.
- 5) (slide 6) Představte žákům originální fotografii ze slovenského Stropkova, která byla podkladem pro koláž.
- 6) (slide 7–8) Seznamte žáky s další obdobnou zdí. Zde je nabízena bývalá zeď z Matiční ulice v Ústí nad Labem (viz odkaz ve zdrojích) a koláž fotografií soudobých luxusních uzavřených rezidenčních čtvrtí, ale učitel si může doplnit jinou. Střední Evropa je na zdroje tohoto druhu bohatá.
- 7) Vyzvěte žáky, ať si vyhledají relevantní zdroje a znovu se zamyslí nad vlastnostmi a funkcemi zdí a opět své názory a poznatky sdělí za pomoci lepicích papírků.
- 8) (slide 9) Vybídněte žáky, aby své poznatky nalepili opět na připravené místo.
- 9) Sdílení a porovnávání funkcí a vlastností zdí žáky i učitelem. Učitel vede diskusi na témata, před čím zdi mohou nebo v minulosti mohly chránit, a čemu mohou nebo mohly zabraňovat, jaké skupiny lidí se za zdi uzavíraly a před kým nebo byly za zdi uzavírány a kým.
- 10) (slide 10) Učitel s žáky pohovoří, jestli a jak mohou zdi bránit v rovném přístupu ke vzdělání a jestli se setkali s nerovnostmi ve vzdělávání ve svém blízkém okolí. Pokud to považuje za citlivé vzhledem k charakteru lokalit, ze kterých pocházejí žáci a žákyně ve třídě, upozorní je na existující mapu znázorňující míru ohrožení sociálním vyloučením v současné České republice (slide 11).
- 11) Žáci se nyní ve dvojicích či skupinách zamyslí nad možnostmi, jakými oni sami mohou přispět k naplnění rovného přístupu ke vzdělání. Své návrhy sdílí se spolužáky v modelové diskusi, kterou učitel moderuje. Učitel s žáky finalizuje jejich plány, jak své nápady budou realizovat. Následně ověřuje, zda žáci své plány realizují.
- 12) (slide 11) Nabídněte etymologický bonus pro zvláště nadané žáky s rychlejším pracovním tempem.

Popis ověřování

Učitel sleduje, jak žáci v lekci postupují, jak se postupně proměňují jejich postoje a k jakému rozhodnutí angažovat se (zmocňování) dospěli.

V rámci oborového OVU učitel ověřuje, jestli žák:

- Posoudil ve zdrojích postoje a způsoby argumentace jednotlivých aktérů?
- V diskusích používal podložené argumenty a využil historického poznání?
- V diskusích zohlednil i protichůdné názory?
- Realizoval svůj plán, aby přispěl k omezení segregace menšin a nerovností ve vzdělávání?

Při naplňování OVU souvisejících KK učitel ověřuje, jestli žák:

- Bezpečně vyjadřoval vlastní názory?
- Hledal a kriticky vyhodnotil informace v relevantních zdrojích?
- Zvolil si sám nebo se spolužáky veřejně prospěšnou aktivitu, kterou by v rámci svých možností napomohl k omezení segregace menšin? (KOB-PCP)
- Vyjadřoval se s respektem k odlišnostem druhých lidí?
- Rozlišoval předsudky a předsudečné jednání?
- Projevoval se empaticky a reflektoval, jak se mohou cítit lidé oddělení zdí od ostatních?
- Diskutoval s respektem k druhým? (KOS-EMP)

Zdroje

Genocida Romů a Sintů. Online. Holocaust.cz. 2025. Dostupné z: <https://www.holocaust.cz/dejiny/pronasledovani-a-genocida-romu/>. [cit. 2025-07-25].

Muzeum romské kultury. Online. 2025. Dostupné z: <https://www.rommuz.cz/cs/>. [cit. 2025-07-25].

O zed' v ústecké Matiční ulici se zajímal celý svět. Padla před 25 lety. Online. Český rozhlas. 2024. Dostupné z: <https://sever.rozhlas.cz/o-zed-v-ustecke-maticni-ulici-se-zajimal-cely-svet-padla-pred-25-lety-9356742>. [cit. 2025-07-25].

Vzdělávání. Online. Romea.cz. 2025. Dostupné z: <https://romea.cz/cz/tema/vzdelavani>. [cit. 2025-07-25].